

Z histórie a súčasnosti Klubu slovenskej kultúry v Prahe

Helena Nosková, Klub slovenskej kultúry v Prahe

Jedným z príkladov veľkej, disperznej rozsidlenej národnostnej minority v Českej republike sú Slováci. Hoci táto minorita prakticky navonok nepresadzuje svoje záujmy menšinového charakteru ani na politickej scéne, ani na kultúrnom poli či vo vzdelávaní, predsa len sa z času načas objavia v tlači zmienky o tom, že potreby českých Slovákov zostávajú nenaplnené. Aké sú tieto nenaplnené potreby nie je celkom jasné, keďže spolužitie Čechov, Moravanov a Slovákov v českých a moravských regiónoch bolo a je bezproblémové. Dôkazom sú aj súčasné migrácie Slovákov do Čiech, veľký príliv slovenských študentov na české vysoké školy, súznenie minority s majoritou, s miestnou kultúrou i bežnými každodennými podmienkami.

České a slovenské inštitúcie poskytujú financie slovenským občianskym združeniam na realizáciu kultúrnych a vzdelávacích projektov, ktoré nachádzajú svojich konzumentov. Nie všetko sa však dá realizovať zhora. S ohľadom na príbuznosť jazykov i kultúr, na spoločnú históriu v rámci jedného štátu, podstatná časť slovenskej menšiny uplatňuje právo na prirodzenú asimiláciu. Najmä tí, ktorí prišli do českých krajín na základe vlastného rozhodnutia a presídlili natrvalo. Niektorí migranti i študenti sa vracajú na Slovensko, iní zostávajú v ČR, alebo odchádzajú do ďalších krajín za prácou i za vzdelaním. Podstatnou skutočnosťou je, že aj v týchto spleťoch dnes už historických súvislostiach, konzumentom slovenskej kultúry v ČR býva nielen slovenská minorita, ale aj majorita, ktorú slovenská kultúra stále oslovuje. A to bez ohľadu na to či je kultúra dovezená zo SR, alebo tá, ktorú vytvorí minorita v českom prostredí. Ku konzumentom slovenskej kultúry postupne pribudajú aj národnostné menšiny a cudzinci v ČR. Záujem nie je všade rovnaký, nie je o všetko a nie je trvalý. Mení sa s dobou, oblasťou i predpokladaným publikom. Slovenský menšinový program musí byť kvalitný, pretože súperí s paralelným programom majority, ktorý má širšie možnosti. A keďže ide o príbuzné jazyky i kultúry, i minorita bude voliť ten kvalitnejší. Tak tomu bolo v minulosti a tak tomu je i dnes. Nejde pritom o problém vyplývajúci z národnosti, ale o problém kvality, výberu a pod.

Bezproblémovosť súžitia majority a minority v minulosti vyplývala zo skutočnosti, že Slováci do roku 1993 neboli národnostnou menšinou v spoločnom štáte – Československu. To znamená, že aj na území Českej, v tom čase federatívnej, republiky mali rovnaké práva ako Česi. Bolo ale potrebné naplniť litery zákonov, ktoré umožňovali vytvorenie slovenských

vzdelávacích a kultúrnych inštitúcií na českom území. Súčasní proklamátori a organizátori kultúrnych a vzdelávacích potrieb Slovákov v Českej republike môžu namietat, že naplnenie týchto potrieb, ktoré umožňovali Slovákom v Čechách zákony, nebolo možné uskutočniť vzhľadom na politické pomery pred rokom 1989. Občiansku spoločnosť zničil február 1948, keď moc prevzala KSČ. Do novembra 1989 o založení všetkých inštitúcií, vrátane vzdelávacích a kultúrnych, rozhodoval jej politický aparát. Jeho štruktúry rozhodovali o vzniku a zameraní spolkov, a následne na to kontrolovali ich činnosť. Slováci v straníckom aparáte, vo vládnych inštitúciách v Prahe, potenciálni zakladatelia slovenských organizácií v rámci Národnej fronty si toho boli vedomí a s ohľadom na 50.roky boli bohatší o skúsenosť so slovenským buržuáznym nacionalizmom.¹ Pražskí Slováci v 50-tych rokoch i v rokoch nasledujúcich nevyhľadávali polohy zdôrazňujúce národnosť, hoci kultúrne a vzdelávacie potreby v materinskom jazyku by boli v prípade záujmu z ich strany v Čechách naplnené. Boli si vedomí nebezpečia, ktoré mohli tieto požiadavky vyvolať. Nebola to novodobá obmena čechoslovakizmu – bol to dobový internacionalizmus, proklamujúci zblížovanie národov a národností, ktorý presazovala KSČ. Jej politická moc bola dominujúca zasiahla aj Maticu slovenskú na domácej pôde v Martine.² Výnimkou bolo zriadenie slovenskej základnej školy v Karvinej v roku 1956, pretože záujem rodičov a detí bol dostatočný a pretrval. Karvinskú slovenskú školu navštevovali hlavne deti tzv. slovenských náborantov na práce tzv. päťročník, s ktorých návratom na Slovensko sa počítalo v priebehu ďalších rokov. Preto bolo žiaduce, aby si deti zachovali nielen znalosť slovenčiny, ale aby sa aj v škole vyučovalo podľa slovenských osnov.

Istým predelom v tejto situácii bol rok 1968 – 1969. Politická moc protireformného jadra KSČ bola dočasne oslabená a slovenská časť republiky usilovala o federáciu. Po rehabilitácii bývalých slovenských politikov v roku 1963, odsúdených za “buržuáznym nacionalizmus” narastali výhrady voči ústavnoprávnemu riešeniu vzťahov Čechov a Slovákov. Počítalo sa s výrazným rozvinutím činnosti Slovenskej národnej rady.³ Pražská Jar 1968 a tlak spoločnosti na demokratické premeny vyústil na slovenskej strane v požiadavok federácie, ktorá sa nakoniec uskutočnila, avšak bez demokratizácie spoločnosti. Okupácia Československa 21.augusta 1968 znovu nastolila politickú moc KSČ.

¹ Svoju úlohu zohrávalo aj postavenie SNR a ďalších slovenských národných orgánov na Slovensku, ktoré ovplyvňovalo aj jednanie Slovákov v Prahe. Postavenie SNR v rokoch 1948 -1947 rozoberá Michal ŠTEFANSKÝ v publikácii PEKNÍK, M. a kolektív: *Pohľady na slovenskú politiku* Bratislava, SAV 200, s.449-458.

² Tamtiež, s. 457

³ Podrobne in: KAPLAN, K.: *Kořeny československé reformy 1968.II. Změny ve společnosti. IV.Struktura moc.* Doplnek, Brno 2002, s,231-255.

Po roku 1968 sa Slováci v českej časti republiky vzhľadom na neautentickú federáciu ocitli opäť vo zvláštnom postavení. Neboli národnostnou menšinou. Tou boli v rámci celej republiky Nemci, Maďari, Poliaci a Ukrajinci. V českých krajinách mali svoje kultúrne spolkové organizácie len Nemci a Poliaci,⁴ ktorí sa účastnili aj práce v Rade pre národnostné menšiny vlády ČSFSR. Tieto národnostné spolky vznikli podľa zákona č.68/1951 Sb o dobrovoľných organizáciach. Organizácie národnostných menšín mali zvláštne postavenie medzi spoločenskými organizáciami. Komunistická moc povolila vždy len jednu organizáciu tohoto druhu a jej činnosť obmedzila na kultúrno – osvetovú oblasť. Funkcionári národnostného spolku nemohli vystupovať za celú národnosť a spolky mohli pôsobiť len v jednom regióne. Všetko ostatné komunisti považovali za prejav nacionalizmu.⁵

Hoci Slováci nemali zo zákona nárok na vlastnú spolkovú činnosť založenú na národnostnom základe, predsa len našli istú cestu k založeniu spolku, ktorý by českým prostredím prezentoval slovenskú kultúru, šíril osvetu, pestoval tradičnú slovenskú ľudovú kultúru, tanečnú i hudobnú. Obmedzil sa však len na hlavné mesto a miesto v ňom našli nielen Slováci, ale aj Česi.

Pred rokom 1989 voľne sdružovali Slovákov i Čechov so záujmom o Slovensko, jeho kultúru a realitu dva pražské spolky – Klub slovenskej kultúry a Limbora. Obidva spolky deklarovali pestovanie a šírenie slovenskej kultúry. Limbora ako umelecký tanečný súbor predovšetkým pestovanie tradičnej ľudovej kultúry. Postavenie KSK v daných rokoch malo svoje osobitosti.

Klub slovenskej kultúry po svojom vzniku v programe činnosti nadviazal na svojich predchodcov – Miestne odbory Matice slovenskej, Československú jednotu a Československú spoločnosť - z rokov medzivojnového i povojnového Československa. Prehľbil tak svoju históriu, ktorá sa po rôznych tlakoch a premenách stala súčasťou jeho prítomnosti. Preto by sme radi priblížili čitateľom a záujemcom a spolkový život Slovákov v ČR najprv minulosť a potom súčasnosť KSK, ktorá navyše vyúsťuje v niekoľko otázok. Napríklad či problémy a potreby Slovákov v ČR treba aj naďalej hľadať len v oblasti kultúry a vzdelávania? Nie sú aj niekde inde? Napríklad v sociálnej starostlivosti? V širších druhoch osvetu? Ktoré generačné a sociálne vrstvy najviac a v akom zmysle postihuje ich odlúčenosť od materinskej krajiny? Nie je oblasť kultúry a vzdelávania len jednou stranou mince a oným známym „miestom na slnci“, kde sa pomyselná ihla hľadá oveľa ľahšie ako v kope sena, alebo v temnom lese? Ako sa s týmito problémami vysporiadavali naši predchodcovia? Nezabúdame

⁴ krátkodobo aj Ukrajinci, Rómovia a Slováci.

⁵ Podrobne in.: KAPLAN, K.: *Kořeny československé reformy 1968...*s.348-350

na niečo, čo im bolo vlastné a ak áno, dá sa to ešte napraviť? Sú na možnosti, ktoré nevieme alebo nechceme využiť?

Predchodcovia Klubu slovenskej kultúry

Predchodcom KSK bol Miestny odbor Matice slovenskej v Prahe, ktorý má svoju osobitú históriu. Pre väčšiu prehľadnosť jeho zameraní a cieľov ju možno rozdeliť do troch historických etáp. V každej etape znovu zakladaný MOMS zohral určitú úlohu, ktorá je málo známá. Pripomenieme ju len v skratke, pretože si zaslúži oveľa hlbší výskum a v budúcnosti samostatné štúdie, ktoré priblížia činnosť, zameranie a ciele MOMS v troch historických obdobiach: medzivojnovom, povojnovom a na počiatku 70.rokov 20.storočia v tzv. normalizácii.

V roku 1918 vzniklo Československo ako samostatný štát, kde sa Slováci stali jednou vetvou politicky vytvoreného československého národa, s odvolávaním sa príbuznosť jazykov, prelínanie kultúr a spoločné historické osudy. A tak ani vtedy Slováci v Čechách a na Morave nemohli byť národnostnou menšinou, pretože bol len jeden štátny národ – národ československý. Národnostnými menšinami sa stali Nemci, Maďari, Poliaci. Občianska spoločnosť v medzivojnovom demokratickom Československu sa stala živnou pôdou pre veľa spolkov, ktorých členovia sa venovali rôznym činnostiam - podporovali a tvorili vlastnú kultúru, šport, vzdelanosť a osvetu, pracovali tu spolky národnostné, spolky zaoberajúce sa umením, vedou sociálnou starostlivosťou, dobročinnosťou atď. Boli tu spolky ktoré združovali rôzne profesie, živnosti, ženy, študentov, spolky krajanov, spolky združujúce ľudí podľa domovského práva a pod. Tieto spolky boli apolitické, venovali sa skutočne len svojej záujmovej činnosti, ktorú deklarovali v zakladacej listine. Vo vtedajšom demokratickom Československu rozvíjalo svoju politickú činnosť aj veľa politických strán, a tak kultúrne - vzdelávacie a iné spolky zostávali mimo politických záujmov politikov.

I.etapa. Vznik a činnosť Miestnych odborov Matice slovenskej v českých krajinách

V niektorých českých a moravských mestách začali pracovať Miestne odbory Matice Slovenskej (Praha, Brno, Olomouc, Prostějov atď). Z archívnych dokumentov sa však dozvedáme, že tieto odbory neslúžili slovenskej minorite. Ani nemohli, keďže táto de iure neexistovala a v podstate neexistovala ani de facto. Náplňou MOMS bolo rozvíjanie československých vzťahov v rôznych mestách a regionoch českých krajín. Tieto odbory, v ktorých pracovali Česi a Moravania, práve tak ako Slováci, približovali a prenášali obraz slovenskej kultúry a reálie do českého prostredia. Úzko spolupracovali s Maticou slovenskou v Turčianskom Martine, kde zasa pracovali niektorí českí odborníci – jazykovedci, historici,

národopisci. Slovenská ľudová duchovná a hmotná kultúra mala oživiť zabúdané české tradície. Postavenie MOMS v Čechách a na Morave bolo výrazne iné, než tomu bolo u mnohých MOMS vo svete, ktoré sa starali o slovenských krajanov v cudzine a dôraz kládli na menšinové školstvo, zachovanie materinského jazyka a udržanie slovenských enkláv a diaspor.

Miestny odbor Matice Slovenskej v Prahe vznikol ako priamy spolupracovník Matice Slovenskej v Martine v oblasti vedy, kultúry a osvety. Matica Slovenská jeho prostredníctvom organizovala výstavy slovenských kníh s literárnymi večerami na ktorých vystupovali slovenskí spisovatelia a básnici. Odbor prinášal výstavy obrazov slovenských maliarov, výstavy umeleckých predmetov, vrátane ľudového umenia. Výstavy doplňovali prednášky odborníkov, ktorí predstavovali slovenské umenie a Slovensko českej spoločnosti. Členovia MOMS v Prahe boli známymi vedeckými pracovníkmi, osobnosťami v kultúre i osvete. Matici Slovenskej pomáhali v jej odbornej činnosti prácou v teréne aj na Slovensku, zberom národopisného, historického, archeologického materiálu, vytváraním zbierok, písaním odborných publikácií a pod. Financie na svoju činnosť získaval z členských príspevkov, darov, zčasti bol podporovaný cez Akadémiu vied a umenia, a ďalšie inštitúcie, ktoré mali záujem na upevňovaní česko-slovenských vzťahov. Odborníci na slovenský národopis si kládli aj iné ciele – napr. „pozdvihnúť niektoré zaostané slovenské regiony na vyššiu materiálnu úroveň propagáciou prejavov ich ľudovej materiálnej kultúry, turizmom, a pod.“ Chceli zo Slovenska vytvoriť akýsi dobový skanzem s podporou ľudovej výroby rôznych artefaktov, zázemie pre českých i zahraničných turistov. Tieto zámery nachádzali ohlas aj vo vládnych inštitúciách, ktoré potom výzkum zameraný na ľudovú materiálnu i duchovnú kultúru finančne poporovali a počítali so zriadením družstiev zameraných na výrobu ľudových artefaktov – ľudového rezbárstva, keramiky, hudobných nástrojov, tkaných látok, vyšívaných ľudových kožuchoch, krojov, výšiviek, čipiek, syrov, trvanlivého pečiva atď.

Popri MOMS v Prahe pracovala **Československá jednota**, ktorá sa venovala predovšetkým slovenským študentom v Prahe. Venovala sa ich sociálnym otázkam – nemajetným študentom poskytovala bezplatné ubytovanie, stravovanie, zriadila pre nich knižnicu s odbornou literatúrou, sprostredkovávala pre nich prácu, finančnú podporu od mecenášov atď.

Vo svojej činnosti pokračoval študentský spolok **Detvan**, ktorý vznikol v Prahe koncom 19. storočia. Jeho členmi boli mnohé budúce osobnosti slovenského politického, vedeckého a kultúrneho života – Milan Rastislav Štefánik, Ján Smetanay, Anton Štefánek, Martin Kukučín a ďalší. Bol tu slovenský študentský spolok **Mladé Slovensko** a **DAV**.

Spolky nachádzali publikačný priestor v ELÁNE, ktorý redigoval Ján Smrek. Rozpadom Československa v roku 1938 sa táto prvá etapa slovenskej spolkovej činnosti v českých krajinách skončila.

Od roku 1945 začali i do Čiech a na Moravu prichádzať Slováci v niekoľkých migračných vlnách a prvé povojnové roky z českej strany boli poznamenané hľadaním nového vzťahu ku Slovensku. To sa odrazilo aj v hľadaní nového štatútu pre Slovákov v Čechách. Slováci prichádzali v migračných vlnách a mali v mnohých prípadoch nahradiť vysídlených Nemcov nielen v pohraničí, ale aj vo vnútrozemí, kde mali posilovať výrobu v poľnohospodárstve i v priemysle. Ich usídľovanie v Čechách a na Morave sa stalo aj súčasťou povojnovej pomoci politických strán v českých krajinách obyvateľom zo slovenských regiónov, ktoré boli zničené vojnou. Preto prichádzali nielen Slováci, ale aj Rusíni, Ukrajinci, Maďari a Rómovia. Českí politici tak riešili hneď dva problémy: získanie pracovných síl do oblastí s výrazným úbytkom obyvateľstva a povojnovú pomoc regiónom Slovenska, odkiaľ obyvateľov premiestňovali do Čiech a na Moravu, predovšetkým do pohraničia, kde niektorí z nich získavali majetok od národnej správy. Iní tu dostali zamestnanie, domy, byty, ubytovanie, podľa vlastných žiadostí. Slováci sa ale neusídľovali natrvalo a ich diaspóry boli pohyblivé.

Do Prahy prichádzali Slováci do centrálnych inštitúcií, do výrobných podnikov, po roku 1948 i do komunistických orgánov. Do Prahy taktiež prichádzali študovať študenti zo Slovenska. Niektorí z nich v Čechách, alebo na Morave zostali aj po ukončení štúdia. Príliv do Prahy neustal, naopak bol zosilnený i v 60. a 70. rokoch minulého storočia. Zo slovenských štátnych zamestancov, inteligencie, slovenskej časti straníckeho aparátu v ústredných orgánoch KSČ i v ďalších inštitúciách sa začala vytvárať pomerne stabilná diaspóra. Tým sa v hlavnom meste vytvárali špecifické podmienky pre určitú spolkovú činnosť, ktorá našla odozvu vo vtedajších vládnych inštitúciách a orgánoch mesta.

Na území bývalého pohraničia sa vytvorili pomerne početné enklávy a diaspory slovenských krajanov z Maďarska, Rumunska, Ukrajiny, Belgie, Francúzska i ďalších štátov. Ich príchod do Čiech mal politické pozadie. Súvisel s rastom politickej moci slovenských komunistov v KSS a s úsilím po jej upevnení na Slovensku. Preto našiel odozvu aj u politických partnerov na českej strane. Migračné prúdy slovenských krajanov zo zahraničia do Čiech a na Moravu od roku 1946 riadili inštitúcie pod priamym pôsobením KSS a KSČ. Vytvárali tak nielen národnostné enklávy a diaspory, ale aj enklávy a diaspory s nízkym sociálnym statusom, odkázané na politiku sociálnych výpomocí, ktorú presadzovala komunistická strana. S jej politikou boli títo migranti postupne zviazaní. Tento tlak politickej

moci ešte vzrástol v roku 1948 a pretrval do roku 1959, kedy bolo doosídľovanie rozsiahlych pohraničných území oficiálne skončené a nastúpili nové formy pomoci pohaničiu. V roku 1949 bol príchod krajanov ukončený a politická práca sa sústredila na tzv. náborantov prichádzajúcich z mnohých slovenských okresov. Pod pôsobením komunistickej moci sa tak v českých krajinách tvorila nová slovenská menšina, ktorá vlastne nemala typické atribúty jednej, ale hneď niekoľkých národnostných menšín. Nemala historické vedomie jednej menšiny, nemala ani spoločné historické osudy v minulosti, spoločnú kultúru, niekedy dokonca ani spoločný materinský jazyk, pretože nebola v minulosti pripútaná ku Slovensku. Výnimku tvorili Slováci v Prahe, ktorí prichádzali s inými pohnútkami a cieľmi. Preto aj založenie kultúrneho spolku za daných okolností nebolo jednoduché a malo svoj vývoj, vcelku odpovedajúci predchádzajúcim historickým skúsenostiam, pretransformovaným do vtedajších dobových podmienok. Práve táto transformácia skúseností si vyžiadala určitý čas, ktorý medzitým vyplnila obnovená Československá spoločnosť.

Československá spoločnosť so sídlom v Prahe obnovila svoju činnosť 27. marca 1946 s dôverou v povojnový demokratický vývoj Československa a v ďalšiu existenciu občianskej spoločnosti. Jej cieľom bolo obnovenie česko-slovenskej vzájomnosti po II. svetovej vojne, prenášanie slovenskej kultúry a vedy do českého prostredia. Jej hlavným naplnením sa stala všestranná pomoc Slovákom, ktorí prichádzali do Čiech a na Moravu ako sezónni pracovníci, alebo sa tu trvale usídlili. Do tejto oblasti patrilo aj riešenie sociálnych, zamestnaneckých a iných problémov presídlencov v celej českej krajine, vrátane Moravy.

V predsedníctve pracovali významné politické osobnosti – Edvard Beneš, Jozef Lettrich, Mgr. J. Šrámek, Petr Zenkl, Ján Ursíny, Andrej Cvinček, Milada Horáková, Ladislav Novomeský, Ján Lichner, Robert Kalivoda, Dušan Jurkovič, Ivan Dérer, Vavro Šrobár, Milan Ivanka, Josef B. Čapek. Činnosť organizovali odbory: študijní, kultúrny, národohospodársky, právny a publikačný, národopisný, spoločenský, pre deti a mládež atď. Činnosť bola rozmanitá, s dôrazom na odbornosť. Spoločnosť organizovala výmenné zájazdy českých a slovenských detí medzi českými a slovenskými mestami. Organizovala divadelné predstavenia slovenských hercov v Čechách a na Morave, iniciovala slovenské vysielanie v českých krajinách. Podieľala sa na vydávaní slovenských kníh, propagácii slovenskej vedy, literatúry a umenia. Organizovala národopisné programy a akcie – vystúpenia folklórnych súborov, Fašiang, výstavy ľudového umenia, atď.

II.etapa. Vznik a činnosť Miestnych odborov Matice slovenskej v českých krajinách

Od roku 1947 vznikali Miestne odbory Matice slovenskej v českom a moravskom pohraničí. Vzhľadom k slovenským enklávam a diaspóram iniciatíva založiť pobočku prichádzala často z ústredia Matice slovenskej v Martine. Vznikol aj slovenský časopis (dvojtyždenník) *Slovenské hlasy*, ktorý podával zprávy o Slovákoch žijúcich v Čechách a na Morave. Všímal si najmä príchodu slovenských krajanov na české územie. V roku 1948 sa všetky MOMS v Čechách a na Morave dostali pod kontrolu komunistického aparátu, ich činnosť začala ochabovať a následne na to *Slovenské hlasy* prestali vychádzať. V roku 1949, s prechodom pod krajských osvetových inšpektorov, väčšina z nich deklarovala ukončenie činnosti. Slovenské diaspory sa vyrovnávali s bezohľadným zákazom náboženstva, šírením ateizmu, kolektivizáciou, zmenami v priemyselnej výrobe, s vytváraním nového hraničného pásma, vojenských priestorov a s veľkými politickými zmenami v spoločnosti. Pod ich tlakom členovia slovenských obcí často volili návrat na Slovensko. Do roku 1951 ukončili svoju faktickú činnosť aj posledné odbory MS v Čechách a na Morave, hoci oficiálnym rokom ukončenia ich činnosti sa stal rok 1953. Mal vzniknúť iba jeden odbor Matice slovenskej.

Predbehol ho však slovenský spolok **Kriváň**, ktorý vznikol 28. 2.1948, bezprostredne po februárovom uchopení moci KSČ. Svoj ideologický cieľ deklaroval v zakladajúcej listine nasledovne: „ spolupráca Čechov a Slovákov na základe československej jednoty v socialistickom duchu.“ Navrhoval „zriadiť Slovenský dom s knižnicou a nocľahárňou, kde by sa mohli pracujúci schádzať po dobre vykonanej práci ku kultúrnym a spoločenským schôdzkam“. Spolok Kriváň zriadil v Prahe pre Slovákov informačnú kanceláriu, ktorá im mala prostredníctvom svojich kontaktov pomáhať v zariaďovaní rôznych záležitostí, „ aby svoj ušetrený čas mohli venovať výstavbe socialistickej republiky“. Toľko zakladajúca listina. O skutočnej činnosti Kriváňa zatiaľ dokumenty mlčia. Podstatné však je, že v tom samom roku spolok zanikol.

Miestny odbor MS v Prahe bol znovu založený v roku 1951 podľa vyššie uvedeného zákona č.68/1951 Sb – s pripravovaným zánikom Československej spoločnosti. Vtedy už bola časť výkonného predsedníctva a členov Československej spoločnosti obvinená z úkladov proti republike, žalárovaná, skryto aj otvorene perzekvovaná, alebo už žila v emigrácii, kam odišla pred februárom 1948. Okýptenú ČSl. spoločnosť nezachránilo ani rýchle zriadenie Akčného výboru, ktorý viedlo Laco Novomeský, politické ústupky a intenzívna činnosť. Jej oficiálny zánik sa datuje decembrom 1953.⁶

⁶ Jedným z posledných adresátov na ktorého sa výkonné orgány obracali bol študent Jozef Pudlák. Archív HI. m. Prahy, Spolky, Československá spoločnosť, 1953-1954.

Členovia nového MOMS boli z radov slovenskej a českej inteligencie, zamestnancov a robotníkov. Vzhľadom k politickým pomerom, povinnosti všetkých spolkov a organizácií začleniť sa do Národného frontu a pracovať podľa pokynov orgánov KSČ, tento MOMS nedokázal rozvinúť svoju činnosť a v roku 1953 oficiálne, podobne ako posledné MOMS v českých a moravských mestách, zanikol.

Povojnové MOMS boli zamerané na pestovanie slovenskej kultúry, vzdelávanie a pripomínanie si národných tradícií. Dostávali pokyny, materiály a osnovy svojej činnosti priamo z ústredia – Matice slovenskej v Martine. Nie všetky MOMS boli schopné podľa týchto pokynov pracovať a pripravovať programy. Dokázali skôr zachovávať ľudové tradície a ľudovú duchovnú kultúru o ktorú ale nebol záujem, pretože bola zviazaná s náboženstvom. MOMS sa neskôr nevyhli ani politickému tlaku. Navyše sociálne potreby Slovákov v českých krajinách tu miesto nenašli. A tak sa po zániku Československej spoločnosti pôsobenie v sociálnej oblasti pre Slovákov v českých krajinách skončilo.

V roku 1967 sa pripravoval nový zákon o práve zhromažďovať a združovať sa. Jeho autori vychádzali zo skutočnosti, že v tom čase platný zákon, odporoval ústave, pretože občanom neposkytoval platformu pre vznik dobrovoľných združení občanov, kde by mohli realizovať vlastnú záujmovú činnosť. Podľa nového návrhu mal štátny orgán len vziať na vedomie stanovky spolkov a nemal ich schvaľovať. Komunistické vedenie však nechcelo len uspokojiť záujmy občanov. Viedli ho k tomu vlastné dôvody: tieto organizácie mali slúžiť k presadzovaniu zámerov komunistického režimu. Ich nepriame riadenie sa uskutočňovalo prostredníctvom Národného frontu, ktorý bol akousi „demokratickou fasádou režimu.“⁷ V očakávaní demokratických zmien sa od počiatku roku 1968 pripravovalo založenie **Slovenského akademického klubu vysokoškolákov**. Hoci sa vyskytli výhrady zo strany niektorých slovenských vysokoškolákov pracujúcich v študentských komunistických organizáciách na fakultách UK, ktorí pripomínali, že nový zákon ešte nebol schválený - k založeniu SAKu spontánne došlo 22. apríla 1968 v spoločenskej miestnosti internátu Větrník – sever, Praha 6 – Břevnov. SAK ustanovilo 82 slovenských študentov z viacerých fakúlt UK a vysokých škôl v Prahe. SAK poriadal kultúrno-spoločenské akcie pre slovenských a českých študentov, vrátane študentského parníku a do tej doby zakázaných majálesov, výlety na Slovensko spojené s výstupom na Devín a Branisko, vydával svoj prvý časopis Slovenské študentské listy. SAK bol vo svojej dobe neoficiálnym spolkom, pretože takáto

⁷ Podrobne in: KAPLAN, K.: cd, s.336-340.

činnosť nebola v danej dobe schválená príslušným orgánom a legalizovaná, avšak s legalizáciou sa v dohľadnej dobe počítalo s ohľadom na nový zákon.

Po auguste 1968 a okupácii Československa sa však situácia začala meniť a demokratizačné prvky začali byť zatlačané do pozadia. Študenti zo SAKu nesúhlasili s okupáciou Československa a účastnili sa jesenných štrajkov 1968 na svojich fakultách UK a vysokých školách. Niektorí boli spojkou medzi pražskými, bratislavskými a žilinskými vysokoškoolákmi. V januári 1969 boli otrasení činom Jána Palacha a účastnili sa protestného pochodu Prahou v deň jeho pohrebu. Ich činnosť je zaznamenaná v Slovenských študentských listoch z novembra 1968 – až apríla 1969.⁸

III. etapa Miestny odbor Matice slovenskej v Prahe

Na politickej scéne sa odohrávala príprava federalizácie Československa. V prostredí časti pražských Slovákov sa objavila myšlienka smerujúca k založeniu nového Miestneho odboru Matice slovenskej v Prahe. Okrem šírenia kultúry, vzdelanosti v materinskom jazyku mal mať aj praktický priaznivý dopad - vytvorenie platených miest pre Slovákov v Prahe. Bolo možné počítať so založením pobočiek MOMS v ďalších mestách s vyšším percentom slovenského obyvateľstva. Takýto odbor v danom období mohol sledovať aj určité politické ciele v rámci nastupujúcej tzv. normalizácie, ktoré mohli časť Slovákov zviditeľniť v priaznivom svetle a dať tak priechod obľúbenému slovenskému klientelismu. Sieť spoločenských organizácií sa mala znovu zapojiť do štruktúr monopolnej moci KSČ a spoločenské organizácie, ktoré chceli zachovať svoju činnosť boli zasa ovládané komunistickým aparátom. Priame ovládanie mali zaistiť komunistickí funkcionári, ktorí pôsobili v týchto organizáciách. Ich povinnosťou bolo plniť úlohy strany a podľa nich riadiť činnosť spolku, alebo organizácie. V rámci týchto príprav sa mal Slovenský akademický klub zmeniť v Matičný akademický klub a stať sa tak predpolím MOMS. S tým však väčšina členov SAKu nesúhlasila, pretože klub zakladala s iným cieľom – predovšetkým chcela dať priechod slobodnému stretávaniu sa študentov rôznych fakúlt UK a vysokých škôl, realizácii vlastných programov, bez tlaku politickej moci a politických aspirácií. Niektorí členovia po okupácii odišli do emigrácie, ďalší sa venovali štúdiu a po jeho dokončení sa venovali len odbornej práci.

Miestny odbor MS v Prahe bol založený 11. 2. 1969 na Valnom zhromaždení v Kultúrnom dome dopravných podnikov v Prahe za prítomnosti asi 700 osôb. Vo svojom programe si kládol podobné ciele, aké mala predtým Československá spoločnosť: udržiavať

⁸ Uložené spoločne so stanovami a ďalšími materiálmi Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine.

a posilovať česko-slovenskú vzájomnosť, približovať slovenskú kultúru českému prostrediu a Slovákom v Čechách, starať sa o vzdelávanie slovenských detí v materinskom jazyku, propagovať slovenské knihy a tlač. Navyiac hodlal rozširovať členskú základňu, budovať MOMS v ČSFSR a spolupracovať s krajanmi. Sociálne problémy a nerovnosti v tej dobe neexistovali a tak sa nemohli objaviť ani v predkladanom programe MOMS. Nechcel vytvoriť analogickú štruktúru MOMS bežnú v cudzine, v Prahe. V českom priestore chcel „na najširšej základni rozvíjať spoluprácu s kultúrno-spoločenskými inštitúciami a orgánmi s obdobnou obsahovou náplňou v ČSR. Snažili sme sa svojim skromným podielom prispieť i k prehĺbeniu spolupráce týchto organizácií a orgánov na Slovensku a v ČSR v súvislosti s rozvojom našej činnosti. Pritom sme vychádzali z toho, že je to cesta vzájomného zblížovania v intenciách štátnej politiky, ktorá pomáha konsolidácii v oblasti nášho kultúrno-spoločenského života.“⁹ Do akej miery odzrkadľoval dianie v slovenských orgánoch na Slovensku môžeme dnes charakterizovať len prostredníctvom orálnej histórie a pocitov ľudí, ktorí sa práce v MOMS účastnili, alebo neúčastnili.¹⁰

Väčšina členov Slovenského akademického klubu nesúhlasila s nastúpenou cestou tzv. konsolidácie, pretože bola synonymom tzv. normalizácie. SAK vyvíjal samostatnú činnosť do novembra 1969, hoci sa mediálnou cestou v júli 1969 zmenilo jeho vedenie v prospech študentov - funkcionárov KSC z fakúlt UK, budúcich funkcionárov Akademického klubu MOMS. Nové vedenie jednalo o pripojení k budúcemu MOMS bez vedomia väčšiny členov SAKu, ktorí v novembri 1969 na protest prestali byť členmi. V roku 1970 vznikol zo študentov a absolventov, členov MOMS v Prahe **Akademický klub MOMS**, ktorý deklaroval svoju spoluprácu nielen s MOMS, ale aj s novo založeným Socialistickým zväzom mládeže. Tým definitívne zanikol Slovenský akademický klub vysokoškolákov, ktorý sa chcel účastniť demokratických premien spoločnosti a v novej politickej situácii nechcel pracovať. Navyše jeho bývalé vedenie v prípade odporu malo byť vystavené tlaku tzv. normalizačných orgánov. V procese tzv. normalizácie ho vystriedal Akademický klub MOMS, ktorý v pôvodnej deklarácii nenadviazal na činnosť SAKu, nezmienil sa o jeho existencii hoci podedil jeho vedenie mediálne deklarované v júli 1969,¹¹ ale proklamoval vlastné ciele, zviazané s tzv. normalizačnými procesmi. „Súčasne chce klub pôsobiť na svojich členov, aby sa aktívne podieľali na práci jednotnej mládežníckej organizácie Socialistického zväzu mládeže... Celé vedenie klubu bolo vytvorené z členov

⁹ In: Matica slovenská Praha 1969-1971. Vydal Miestny odbor Matice slovenskej v Prahe. Praha 1972, s. 14.

¹⁰ Situáciu na Slovensku nám sprostredkuje Ján Uher v cd. Pohľady na slovenskú politiku....s.459-475.

¹¹ In Denník Smena z 26.7.1969; archívne dokumenty, korešpondencia zo 17.11.1969; V duchu kontinuity, Klub slovenskej kultúry, Praha 2002, s.17-18; Slovenské dotyky. Magazín Slovákov v ČR, roč. XI, č.07, júl 2006,s.5.

SZM. Výbor odboru a vedenie Akademického klubu prerokovali formy spolupráce a aktívnu účasť AK v činnosti SZM so zástupcami vrcholných orgánov Ústredného výboru Socialistického zväzu mládeže...¹²

Ďalej sa uvádza, že výbor MOMS sa venoval predovšetkým zabezpečovaní kultúrno-politických akcií. Zvláštne poďakovanie patrilo čestnému predsedníctvu, v ktorom v danej dobe bol P. Colotka, J. Lenárt, J. Pudlák a ďalší stranícki funkcionári za usmernenie politickej angažovanosti. Už vtedy bolo zrejmé zriadenie Domu slovenskej kultúry v Prahe.

Od roku 1971 sa počítalo s legalizáciou MOMS v českej časti republiky, ako samostatnej dobrovoľnej, kultúrnej a spoločenskej organizácie s pôsobnosťou len na území Českej socialistickej republiky, keďže nový zákon o Matici slovenskej registráciu MOMS neumožnil. Okrem Prahy sa uvažovalo o zriadení MOMS v Ostrave a v Karvinej.

Predpokladalo sa, že MS v ČR bude mať vlastné vrcholné volebné orgány, vlastné Ústredie s tajomníkom, ktoré bude poskytovať koordinačnú pomoc odbočkám MS v ČSR, po registrácii bude MS v ČSR začlenená do Národného frontu. Keď v apríli 1971 prešla Matica slovenská pod priame riadenie Ministerstva kultúry SR, zmenili sa aj možnosti o legalizácii Matice slovenskej v ČSR. Navrhované stanovy kopírujúce ako bolo zvykom stranícke orgány, vrátane Ústredného výboru a jeho tajomníka, boli nerealizovateľné.¹³ Ani v rámci tzv. normalizačného procesu nebolo možné vybudovať tak zložitú organizáciu spadajúcu pod Národnú frontu.

MOMS v Prahe sa ocitol v zložitej situácii. Jeho členovia (1 100 členov) začali pracovať, nemali však organizáciu, spolok, ktorý by ich mohol združovať. Zakladajúci funkcionári hľadali cesty, ako poskytnúť členom legalizáciu pre kultúrnu, osvetovú, vzdelávaciu a športovú činnosť a pestovanie záľub so vzťahom ku Slovensku. Bola to výzva, pretože v Prahe v rokoch 1969-1989 žilo okolo 24 000 Slovákov. Politické ambície ústúpili do pozadia, pretože boli nerealizovateľné a navyše pod tlakom tzv. normalizácie o ne nebol záujem. Činnosť MOMS sa zachovávala prostredníctvom programov v Mestskej knižnici, Národnej knižnici, Slovanskej knižnici, Pražského kultúrneho strediska, Národnej galérie, Zväzu československých spisovateľov, Pamätníku národného písomníctva a ďalších inštitúcií v SR; a hlavne prostredníctvom osobností kultúrneho a vedeckého života, ktoré programy vytvárali.

¹² In: Matica slovenská Praha 1969-1971. Vydal Miestny odbor Matice slovenskej v Prahe, Praha 1972, s.25; *V duchu kontinuity*, KSK a Trilabit, s. r. o 2002, s.17-18.

¹³ In:c.c.s.48-57

Vznik Klubu slovenskej kultúry a jeho história

S ohľadom na činnosť, záujem o slovenskú kultúru v pražskom prostredí, existenciu 24 000 Slovákov v Prahe a s vedomím straníckych orgánov rozhodla Rada Národného výboru hlavného mesta Prahy v roku 1977 o zriadení **Klubu slovenskej kultúry** v rámci Pražského kultúrneho strediska. KSK sa týmto stal Aktívom Národného výboru hl. m. Prahy, Národný výbor bol politickým orgánom a súčasne aj administratívno-mocenským útvarom.¹⁴ Keďže záujem občanov o činnosť národných výborov v rokoch tzv. normalizácie bol veľmi malý, národné výbory ho chceli zvýšiť zakladaním komsín a aktívov. Ich členovia mali vytvoriť široký okruh spolupracovníkov národných výborov. Z toho dôvodu bola posilnená aj ich finančná samostanosť. Už J. Lenárt definoval národné výbory ako orgány štátnej moci. Postavenie KSK bolo v danej dobe síce výnimočné s ohľadom na nedeklarovanú slovenskú minoritu, ale v konečnom dôsledku nie nepodobné vtedajším kultúrnym organizáciám národnostných menšín (PZKO, CZEMADOK , atď.). Záštitu vtedajšej politickej moci prinášajúcu aj financovanie mnohých podujatí prostredníctvom ďalších inštitúcií, vrátane platených pracovníkov, dokázali predstavitelia vedenia KSK – výkonnej rady – využiť na prezentáciu slovenskej kultúry v Prahe i v prospech samotných Slovákov žijúcich v Prahe.

KSK vo svojom programe oživil náplň bývalých odborov MS z medzivojnových rokov, a čo sa týka organizácie i programov veľa prevzal zo zaniknutej Československej spoločnosti. Práve tak ako v Československej spoločnosti, tak i na práci KSK sa podieľalo mnoho odborníkov z oblasti kultúry, vedy i osvety. Programy boli kvalitné, pravidelné a navštevované. Rešpektovali síce vtedajšiu ideológiu, ale neboli jej výrazne poplatné. O činnosti KSK rozhodovalo čestné predsedníctvo pozostávajúce z vtedajších politických osobností. Činnosť organizovala a dlhodobé plány čestnému predsedníctvu predkladala výkonná rada KSK, ktorá riadila jednotlivé sekcie. Veľa radových členov bez politickej príslušnosti venovalo KSK svoju odbornosť. I napriek tlakom zo strany vedúcej politickej moci bol takto koncipovaný Klub slovenskej kultúry bez príliš viditeľného ovládania výnimočným subjektom, preto bol o členstvo v KSK záujem. Navyše jeho činnosť bola dofinancovaná zo štátnych dotácií mnohých inštitúcií v období, keď spolková činnosť tohoto druhu vlastne ani neexistovala. Aj preto musela KSK zaštitit vtedajšia politická sila. Jeho členovia ale dokázali túto záštitu využiť v prospech slovenskej kultúry v Prahe.

¹⁴ V medziobdobí, ktorého časové rozpätie nie je presne známe a žiadne písomné pramene sa nedochovali, fungovala v Prahe stavbárska sekcia KSK. Združovala stavbárov budujúcich pražské sídliská a poskytovala im kultúrne programy prostredníctvom kultúry dovážanej z Slovenska. Spadala pod Federálny výbor Odborového zväzu stavbárov o podieľala sa aj na financovaní KSK. Podrobnejšie in: *V duchu continuity*, cd. s.44-46.

Výnosom 17. plenárneho zasadania Národného výboru hl. m. Prahy bol v novembri roku 1985 v Prahe otvorený **Dom slovenskej kultúry**, ktorý mal svojou činnosťou nadviazať na historické tradície a prenášať slovenskú kultúru do českého prostredia. Pod jeho strechou pracoval KSK až do roku 1993. Činnosť KSK a DSK sa prelínali. Odborníci zastúpení v sekciách KSK bez nárokov na finančné či iné ocenenie prispievali ku kvalite programov: sekcia česko-slovenských vzťahov organizovala v priestoroch DSK vedecké konferencie s historickou, sociologickou, literárnovednou, etnografickou tematikou, umeleckú činnosť tu začala rozvíjať LIMBORA, nádejný folklórny súbor vysokoškolákov. KSK vydával informačný bulletin o svojich programoch, ktorý sa stal súčasťou Pragensíí.

V roku 1990 KSK získal právnu subjektivitu a stal sa občianskym združením. Jeho výhodou naďalej bolo, že vďaka DSK mal až do roku 1993 plateného tajomníka a administratívnu pracovníčku. Výkonná rada, predsedníctvo, vedúci sekcií a ďalší boli dobrovoľnými neplatenými funkcionármi a aktivistami. Po zániku DSK sa Klub spoločne s Limborou zaradil medzi novo vzniknuté slovenské občianske združenia (**Obec Slovákov v ČR, Demokratická aliancia Slovákov, Zväz Slovákov v ČR, Detvan, Historická skupina priamych účastníkov SNP**) a občianske združenia ďalších národností. V roku 1996 sa od Obce Slovákov s jeho nižšie uvedeným mesačníkom Korene oddelili dvaja redaktori tohto časopisu, ktorí založili **Slovensko-český klub** v poradí s tretím mesačníkom slovenskej národnostnej menšiny nazvaným *Slovenské dotyky Magazín slovákov v ČR*. Postupom času boli založené ďalšie slovenské spolky v ČR – napr. **Slovenský literárny klub v ČR, Spolok priateľov slovenského divadla, Zrkadlenie, Český a slovenský svet** a ďalšie.

Spolky začali získavať podporu na svoju činnosť prostredníctvom štátnych dotácií oproti podávaným projektom na svoju kultúrnu, vzdelávaciu a športovú činnosť.

V roku 1994 KSK a Demokratická aliancia Slovákov v ČR začali vydávať časopis *Slovenské listy, Politika Etika Kultúra*. Časopis vznikol na popud Demokratickej aliancie Slovákov v ČR ako demokratická platforma pre Slovákov v Čechách oproti už existujúcemu slovenskému časopisu **Džavot**, s ktorého nacionalistickým zameraním mnohí Slováci v Prahe ostro nesúhlasili. Džavot vydávala Obec Slovákov v ČR a po roku zmenila jeho názov na *Korene, prvý slovenský časopis v ČR*. Slovenské listy preto mali iné zameranie: s podtitulom Politika, etika, kultúra prezentovali slovenské kritické myslenie, poskytovali slovenským osobnostiam možnosť publikovať vlastné názory v rokoch kulminujúceho mečiarizmu. Časopis prispel k zachovaniu plurality názorov. Neskôr pozmenil názov na *Listy Slovákov a Čechov, ktorí chcú o sebe vedieť*.

Klub slovenskej kultúry pokračoval v rokoch 1994-2002 vo svojich programoch – kultúrne programy spojené s prezentáciou významných osobností zo Slovenskej republiky, predstavovanie nových slovenských kníh a ich autorov, pripomínanie významných výročí v podvečeroch v KSK. Bol spoluorganizátorom, alebo partnerom niekoľkých väčších kultúrnych podujatí – napr. Týždeň slovenského divadla, To najlepšie zo slovenského humoru, medzinárodného festivalu „Praha, srdce národov“, „Foklór bez hraníc“, výstav o významných slovenských osobnostiach atď. Naďalej organizoval Parník k výročiu SNP a Slovenský ples. Činnosť KSK je popísaná v citovanej Pamätnici k 25.výročíu vzniku Klubu slovenskej kultúry¹⁵

Pri KSK vzniklo Dokumentačné a muzeálne stredisko slovenskej menšiny ČR, ktoré má vlastný štatút a zaoberá sa odbornou dokumentáciou Slovákov v Čechách a na Morave, pripravuje výstavy, prednášky, besedy, publikácie o minulosti a súčasnosti Slovákov v Čechách.¹⁶

25. výročie KSK, publikácia *V duchu kontinuity*, ktorá nepriniesla hlbší pohľad do minulosti a života KSK obvyklý v demokratickej spoločnosti, nové podmienky v získavaní dotácií kladúce dôraz na odbornosť, neprekonaný klientelismus medzi niektorými členmi klubu, nástup mladšej a strednej generácie do vedenia KSK, profilovanie názorov na to, aké miesto má KSK v českej spoločnosti i v spoločnosti ďalších slovenských občianskych združení zaujať, to všetko vyvolalo zmeny. Klub bol donútený hľadať vlastné cesty v podávaní projektov na svoju činnosť, znovu vyprofilovať klubový časopis, ktorý sa stal jeho skutočným mesačníkom, atď. V rastúcej konkurencii pri získavaní štátnych dotácií sa sústreďuje najmä na tvorbu vlastných programov a posiluje odborné zázemie svojich členov, ktorí tieto programy vytvárajú.

Súčasnosť Klubu slovenskej kultúry a jeho činnosť

KSK má 2 694 členov nielen slovenskej národnosti. Má nové stanovky z roku 2005, ktoré ho definujú ako slovenské národnostné občianske združenie pokračujúce v činnosti slovenských spolkov z medzivojnového obdobia, udržiujúce česko-slovenské vzťahy, prezentujúce a rozvíjajúce slovenskú kultúru a vzdelanosť v ČR. Jeho vrcholným orgánom je valné zhromaždenie, ktoré sa schádza raz za dva roky, volí 9 člennú Radu KSK a revíziu komisiu. Rada KSK volí 5 členné predsedníctvo, ktoré volí predsedu. Organizačnú činnosť a ekononmický chod KSK riadi tajomník, ktorý je jeho štatutárnym zástupcom.

¹⁵ In *V duchu kontinuity*, cd. s.53-92

¹⁶ In: *V duchu kontinuity*, cd s..90-91

V rámci KSK pracujú pod vedením odborníkov sekcie: seniorská, divadelno - rétorická, filmová a fotografická, výtvarná, tradičnej kultúry, dokumentačná, športová a vlastivedná.

So všetkými sekciami spolupracuje redakcia Listov, ktorá má v rámci KSK samostatné postavenie. Riadi ju šéfredaktor, ktorý je súčasne tajomníkom KSK.

Finančné prostriedky na svoju kultúrnu, vzdelávaciu a spoločenskú činnosť KSK zísťava zo štátnych dotácií prostredníctvom vypracovaných projektov, z darov sponzorov, z príspevkov členov, z projektov podaných v SR a z projektov podaných v rámci fondov EU.

Kultúrna činnosť má svoj základ v sekciách, ktoré podľa svojho zamerania pripravujú literárne pásma pre dospelých, pre deti a stredoškóľakov, bábkové a maňuškové divadlo pre deti, cvičí deti v rétorickom prejave, učí ich dabbingu, pripravuje výstavy, programy o tradičnej kultúre, programy s historickou tematikou. Špeciálnou časťou je dokumentačná činnosť, ktorá sa sústreďuje v Dokumentačnom a muzeálnom stredisku.

K často uvádzaným programom patrí:

Od ľudovej balady k moderne Viera Kučerová, Martin Matejka

Dominik Tatarka – Medzi Slovenskom, Prahou a Parížom (detstvo a mladé letá D. Tatarku na pozadí jeho literárnej tvorby, spojené s dramatizovaným čítaním) Pripravili a účinkujú: Helena Nosková, Viera Kučerová, Martin Matejka

Dominik Tatarka a jeho doba Výklad histórie a reálií Slovenska v rokoch 1914-1989 ako podklad k osobnosti a tvorbe D. Tatarku, rozbor jeho diel a dramatizované ukážky z nich) Helena Nosková, Viera Kučerová, Martin Matejka

Jaroslava Blažková – konflikt generácií Osobnosť slovenskej spisovateľky života a dielo zasadené do dobovej atmosféry Slovenska 50.-60. rokov minulého storočia, dramatizované čítanie. Pripravili a účinkujú: Helena Nosková, Viera Kučerová, Martin Matejka

Súčasná slovenská literárna tvorba – Jana Juráňová, Jaroslava Blažková, Peter Pišťánek, Igor Otčenáš, Gabriela Rothmayerová , s dramatizovaným čítaním Pripravili a účinkujú: Helena Nosková, Viera Kučerová, Martin Matejka

Ako sa meral čas. Slovenský zvykoslovný cyklus v kontexte strednej Európy I. Zimný a jesenný cyklus. II. Jar a leto. Pripravili a účinkujú: Helena Nosková, Viera Kučerová

Doplnené hudbou, ukázkami výroby maľovaného perníku, kraslíc, ozdôb vianočných i veľkonočných, viazanie kytíc, atď. spoločne s cyklom Zuzanny Štancelovej **Výtvarne pracovať s nielen s deťmi**

Bábkové divadielko pre deti

Jak Kašpárek do pohádky přišel a v rozprávce zablúdl Multikultúrna Praha pohľadom detí. Pripravili a hrajú: Viera Kučerová a Vlado Štancel. Scénograf a bábký: Zuzana Štancelová.

Maňoškové divadlo

S básničkami, pesničkami do rozprávky pod'te s nami Odborne pripravil Ján Sebechlebský. Hrajú Viera Kučerová a Matej Matejka

Výtvarná sekcia – **výstavy:**

Pražské inšpirácie – pripravila Nad'a Vitanovská. Slovenskí výtvarníci inšpirovaní Prahou.

Vnútorň pohľad - pripravila Nad'a Vitanovská. Slovenskí výtvarníci v ČR.

Medzi racionalitou a vášňou - pripravila Eva Zelená. K 100. narodenia Hermanna Kvasicu.

Svet rozprávok - pripravila Zuzana Štancelová. Slovenskí výtvarníci v ČR deťom. Ilustrácie detských kníh .

Masarykovci a Bystrička - Nad'a Vitanská a Zuzana Štancelová.

Česko-slovenské dominanty Prahy – Zuzana Štancelová a Helena Nosková
Atď.

Dokumentačné stredisko taktiež pripravuje výstavy s historickým zameraním. Putovná **výstava Storočia Slovákov v Čechách a na Morave** spolu s publikáciou *O pôvodu Slovákov v Čechách* predstavuje históriu a vytváranie slovenskej minority v Čechách od 19. storočia do súčasnosti. Má svoje regionálne varianty – západočeskú s dôrazom na život krajanov z Rumunska, Maďarska, Francúzska a ich adaptáciu na nové podmienky; juhočeskú so zameraním na život Slovákov a špecifiká južných Čiech; severomoravskú, juhomoravskú, stredočeskú a pražskú. V súčasnej dobe sa pripravuje severočeský variant a uvažuje sa o východočeskej podobe. Výstava bola doteraz vystavená v 26 mestách.

Autorom výstavy a publikácie je Helena Nosková.

So SNM v Martine sa Klub slovenskej kultúry podieľal na výstave **Dva brehy rieky Moravy**, ktorá mapuje česko-slovenské vzťahy v 19.a 20.storočí. Autorkou výstavy je Hana Zelinová.

V tomto roku vznikla v spolupráci s T.A.C.T. výstava **Násilie, alebo o čom sa nehovorí** autorky Ivany Wojtylovej. Výstava je okrem iného i pokusom o sociologickú sondu, vznikla z výtvarných prác študentov stredných škol v ČR, SR a Poľsku.

Dokumentáčné stredisko reaguje na záujem a pripravuje ďalšie výstavy, napr. o Československej spoločnosti, nových slovenských knihách atď.

Súčasne vytvára archív dokumentov a predarchívnych materiálov, fotodokumentov, audionahrávok a pod. Zhromažďuje trojrozmerný materiál z pozostalost Slovákov v ČR, no problémom je nedostatok depozitných priestorov.

Klub slovenskej kultúry a DOMUS prezentujú zaujímavé výstavy zo SR v Prahe a v ČR (Teplíce, Karlovy Vary). Prezentácie pripravuje a uvádza PhDr. Radovan Čaplovič, napr. **Dušan Makovický a tolstojovci**, výstava k **100.výročiu L. Štúra**, výstava o **Jánovi Kollárovi**, v spolupráci s Múzeom knihy v Martine. Súčasne ich vhodnými príspevkami prezentuje mesačníku **Listy Slovákov a Čechov, ktorí chcú o sebe vedieť**.

Seniorska sekcia pracuje samostatne v rámci KSK a navyše sa podieľa na väčšine programov ostatných sekcií. Jej vedenie pripravuje Klubové podvečery s odbornou tematikou podľa záujmu členov – prednáška s besedou **Vodné dielo Gabčíkovo – Nagymáross, O postavení Rómov v Čechách a na Slovensku v minulosti a súčasnosti, Stavba diaľnic v SR, Slovenské národné divadlo** atď. Sekcia sa stretáva nad novými knihami vydávanými v SR a v ČR, v besedách s ich autormi – napr. *Aktéri jednej doby, Pohľady na slovenskú politiku, Labyrintem revoluce, atď.* Na príprave programov sa podieľajú JUDr. Milan Budovič, Ing. Karol Ujházy, CSc., Ing. Jozef Havaš, CSc. V spolupráci s tajomníkom KSK PhDr. Radovanom Čaplovičom.

Členovia sekcie JUDr. Milan Budovič, Ing. Ladislav Derian, CSc. sa aktívne a odborne podieľajú na organizácii klubového života s prípravou valných hromád, stanov a ďalších právnych dokumentov klubu, v spolupráci s tajomníkom KSK PhDr. Radovanom Čaplovičom. Priebežne pracujú v orgánoch KSK.

Odborne sa podieľajú na významnejšej spoločenskej akcii KSK, ktorá je udalosťou pražskej plesovej sezóny – **Slovenskom plese**, tvorba zmlúv, spolupráca s agentúrou, oslovovanie sponzoro a dopracovanie zmlúv, tvorba plesového programu a dohľad nad jeho ukutočnením, spoločenská záštita plesu. Veľká zásluha patrí JUDr. Milanovi Budovičovi, Ing. Jozefovi Havašovi, CSc., ktorí boli organizátormi prvých Slovenských plesov v Prahe v 60. a 70.-tych rokoch minulého storočia.

Spoločne so Zväzom bojovníkov za svobodu sú organizátormi najvýznamnejšej spoločenskej akcie KSK – **Parníku k výročiu SNP**, ktorého plavba s pripomienkou historických udalostí v kontexte československých vzťahov sa uskutočňuje každý rok v auguste k výročiu SNP. Táto dnes už historická plavba je významným dokladom česko-slovenských vzťahov. Je

priaznivo vnímaná a naštevovaná slovenskými a českými politickými i kultúrnymi osobnosťami. Taktiež tu sa vďaka spolupráci so Seniorskou sekciou a jej vedením, predovšetkým vďaka súčasným organizačným schopnostiam zakladateľov plavby parníka v 60. rokoch Ing. Jozefovi Havašovi, CSc., JUDr. Milanovi Budovičovi a súčasnému tajomníkovi PhDr. Radovanovi Čaplovičovi darí kontinuálne pokračovať vo významnom programe, pripomínajúcom významnú historickú udalosť.

Všetky programy nachádzajú svoj stvárnenie v Listov Slovákov a Čechov...

Ďalšie sekcie KSK pracujú na svojich aktivitách. Vo filmovej sekcii vzniklo niekoľko filmových podvečerov s režisérom Jánom Sebechlebským, s tematikou jeho dokumentárnych, hraných celovečerných filmov i seriálov. Ján Sebechlebský predstavil i tvorbu iných slovenských režisérov. Filmová sekcia sa podieľala na vzniku scénára filmu Vlada Štancla *Mezi námi přáteli*.

Športová a vlastivedná sekcia pripravuje športové podujatia a výlety do SR pre členov KSK i ďalších záujemcov. Aktívnejšia je jej horolezecká skupina slovenských vysokoškolákov a doktorandov.

Klub sa zaoberá taktiež činnosťou edičnou. Ku všetkým uvedeným výstavám vydal sprievodné katalógy a bulletiny. Vydal rad publikácií s historickou a kultúrnou tematikou, napr. *V duchu continuity*, *O pôvodu Slovákov v Čechách*, slovensko-české *Slovenské rozprávky*, dve obrázkové dvojjazyčné česko-slovenské leporelá *Praha mesto vežaté a Bratislava, mesto na Dunaji*, CD slovenských rozprávok, rozprávkové DVD, atď. Jeho autori publikujú svoje knihy a príspevky i mimo rámec KSK a na mnohých prácach sa podieľajú ako editori (Radovan Čaplovič, Helena Nosková, Viera Kučerová, Zuzana a Vlado Štancelovi, Nad'a Vitanovská a ďalší).

Klub slovenskej kultúry získal široké zázemie pre svoju činnosť medzi stredoškolskou mládežou i žiakmi stredných škôl, vďaka svojim už vyššie uvedeným programom, prispôbeným príslušným vekovým kategóriám. Tretí rok programové cykly zakončuje **Pražskou konferenciou stredoškolákov s tematikou Slovenska**, slovenského jazyka, kultúry alebo histórie (I. **Ako poznám Slovensko**, II. **Slovensko mojimi očami**, III. **Čeština a slovenčina jazyky stále blízke?**) Tieto programy podporilo Ministerstvo školstva, mládeže a telesnej výchovy ČR a Úrad pre zahraničných Slovákov, ktoré mohol KSK vďaka tejto podpore plne realizovať. Práca KSK na tomto poli sa stretla s veľkým porozumením stredoškolských pedagógov, pedagógov ZŠ a so záujmom študentov či žiakov. Nadviazal spoluprácu s mimopražskými školami v Liberci, Tepliciach, Karlových Varoch a Králikoch.

Raz do mesiace klub zaisťuje bezplatné právne poradne pre členov KSK a usiluje sa pomáhať Slovákom v ČR právnou poradou, odstraňovaním sociálnych problémov. Skúsenosti z posledných rokov ukazujú, že táto činnosť je čoraz potrebnejšia, pretože v ČR sa vytvára nová slovenská menšina v rôznych regiónoch. Jej príslušníci sa stretávajú s mnohými problémami, ktoré sami nedokážu odstrániť. Máme veľa konkrétnych prípadov z Plzne a okolia, taktiež zo západných Čiech, zo severočeských miest i ďalších regionov. Klub sa doteraz venoval tejto činnosti len okrajovo, popri kultúrnych a vzdelávacích programoch. V roku 2007 však chceme systematickou prácou v spolupráci s českými inštitúciami sociálnej pomoci vytvoriť pri KSK dve centrá, zamerané na sociálnu pomoc pre Slovákov v ČR (v Prahe a v Aši). Spoločne s LIMBOROU chceme miestnych Slovákov, vrátane detí zbavovať pocitu sociálnej odlišnosti a pomáhať im všetkými dostupnými prostriedkami k bezproblémovému zaradeniu sa do miestnej spoločnosti. Pri tejto práci plne využijeme naše kultúrne a vzdelávacie programy, práve tak ako programy LIMBORY, ktoré sú kvalitným aktívnym využitím voľného času pre deti i dospelých, navyše bezplatným. Programy však budú rozšírené o praktickú pomoc, ktorú budú poskytovať odborníci – právnici, informatici, pedagógovia, sociálni psychológovia a ďalší.

V roku 2007 KSK vstupuje do tridsiateho roku svojej činnosti. Poznáva svoju minulosť, jej kladné i tienisté stránky.

Tieto dlhé roky by nemohol existovať bez finančnej i odbornej podpory českých inštitúcií a podpory zo SR. Členovia KSK sú si toho vedomí a sú za túto podporu vďační Ministerstvu kultúry ČR – Odboru médií a audiovize, Odboru národnostných a regionálnych kultúr, Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ČR – odboru pro vzdělávání v jazycích národnostních menšin, Magistrátu hlaviho města Prahy, Magistrátu Prahy 3, Krajskému úřadu Karlovarského kraje, Úřadu pre zahraničních Slovákov, Úřadu vlády ČR a ďalším kultúrnym a vzdelávacím inštitúciám v SR a v ČR – múzeám, galériám, archívom, knižniciam atď.

Okrem finančnej podpory si veľmi ceníme odborné konzultácie a odbornú spoluprácu. Vďaka nim KSK nepocítil a nepocituje skutočnosť, že je minoritným spolkom. Súčasný KSK naväzuje na činnosť MOMS z medzivojnových rokov a taktiež na program Československej spoločnosti. Prezentovať nie sami seba, ale pôsobiť tak, aby sa ľudia v našej blízkosti, na našich programoch i pri iných aktivitách klubu cítili vždy dobre a vedeli, že stredom záujmu Klubu slovenskej kultúry sú práve oni.